Nelegální obchod s ohroženými druhy zvířat

Vojtěch Obuškevič
vojtech.obuskevic@amo.cz

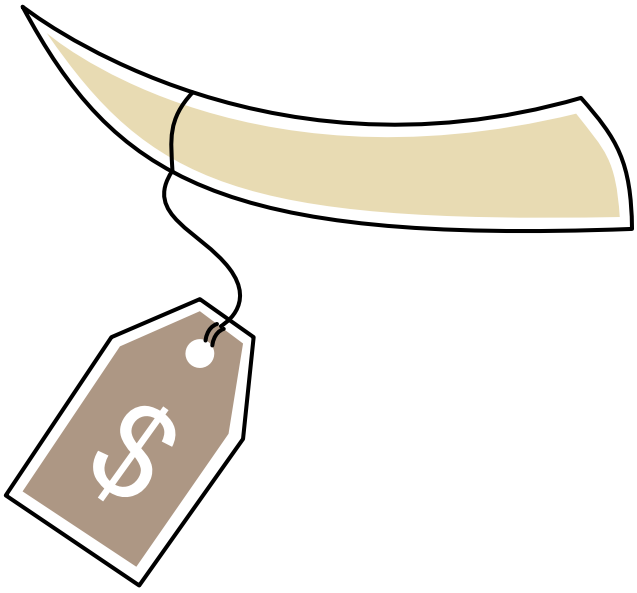

1 JAK ČÍST BACKGROUND?

Tento background report, vytvořený pro účely Pražského studentského summitu, je dokument určený pro simulované jednání Environmentálního shromáždění OSN. Stručně se věnuje nelegálnímu obchodu s ohroženými druhy zvířat, jeho struktuře a krokům, které byly mezinárodním společenstvím učiněny pro potírání této činnosti.

Vzhledem k omezenému rozsahu nemůže tento dokument obsáhnout všechna důležitá fakta a souvislosti, a některé tyto informace musely být proto cíleně vynechány. Background report by měl sloužit účastníkům především pro poskytnutí základního vhledu do problematiky a díky otázkám pro jednání a doporučeným zdrojům by jim měl usnadnit sepsání stanoviska i následné jednání.

2 ÚVOD

Podle údajů v tzv. Červeném seznamu, který vydává Mezinárodní svaz ochrany přírody (IUCN), je do určité míry ohroženo na 13589 druhů živočichů. Odhaduje se, že se ohrožení týká asi 14 % ptáků, 25 % savců, a dokonce 40 % obojživelníků.[1] Celková čísla ohrožených druhů navíc rok od roku rostou. Jedním z faktorů, který se na zhoršování statistik podílí, je nelegální obchod s ohroženými druhy zvířat. Obecně je nelegální trh s divokou faunou a flórou považován za jeden z největších nelegálních trhů na světě[2] a jeho hodnota je odhadována v řádech miliard amerických dolarů ročně.[3] V rámci tohoto trhu tvoří nelegální obchod s ohroženými druhy zvířat významnou část. Riziko přitom představuje nejen pro biodiverzitu, ale i pro vládu práva a stabilitu států, a z výnosů z něj mohou být potenciálně financovány ozbrojené konflikty nebo terorismus.[4] Nutnost řešení tohoto po dlouhou dobu částečně přehlíženého problému si uvědomuje i mezinárodní společenství, a zvlášť v posledních letech se proto stává často předmětem jednání Environmentálního shromáždění (UNEA) i jiných orgánů nejen Organizace spojených národů.[5]

Mezinárodní svaz ochrany přírody (IUCN)
Mezinárodní svaz ochrany přírody sdružuje státy, jejich instituce, mezinárodní a nevládní organizace již od svého vzniku v roce 1948. Posláním svazu je *„ovlivňovat, podporovat a pomáhat společnosti po celém světě v ochraně celistvosti a rozmanitosti přírody a zajistit, že jakékoliv využívání přírodních zdrojů bude spravedlivé a ekologicky udržitelné"*. Své poslání se IUCN snaží naplnit nejen shromažďováním nejnovějších informací a výzkumem týkajícím se biodiverzity, v rámci něhož IUCN sestavuje i zmiňovaný Červený seznam ohrožených druhů, ale i množstvím praktických projektů v terénu, kterými přispívá například k ochraně oceánů nebo záchraně lesů.[47]

3 PROBLEMATIKA NELEGÁLNÍHO OBCHODU S OHROŽENÝMI DRUHY ZVÍŘAT

Nelegálním obchodem s ohroženými druhy zvířat se pro účely tohoto backgroundu rozumí obchod se zvířaty, jejich částmi a výrobky z nich, který nějakým způsobem porušuje zákony dotčených států nebo platné mezinárodní smlouvy.[6] Pojem obchod zde zahrnuje celý proces od odlovu či odchytu zvířat přes jejich zpracování, přeprodávání a pašování až po prodej konečnému zákazníkovi.[7] Klíčovou smlouvou pro kontrolu tohoto obchodu je Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES), která mimo jiné sestavuje vlastní seznam ohrožených druhů a stanovuje podmínky pro legální obchodování s nimi. Tato úmluva je podrobněji popsána v kapitole 4. 1.

3.1 Předmět obchodu

V debatě o nelegálním obchodu s ohroženými druhy zvířat se většinou pozornost soustředí na několik známých ikonických druhů, jako jsou sloni nebo nosorožci. Ohrožených druhů zvířat je však mnohem více – seznam úmluvy CITES jich ve třech různých stupních ohrožení uvádí více než 5800, a právě obchod s těmito druhy je úmluvou regulován.[8] Zde je vhodné poukázat na fakt, že více než polovina druhů z Červeného seznamu IUCN zmiňovaného v úvodu není předmětem CITES a obchod s nimi není touto úmluvou ani žádným jiným způsobem celosvětově podrobněji upraven.

Jelikož se tento background report zabývá obchodem nelegálním, jsou již z podstaty data o jeho podobě poměrně těžko zjistitelná, a tudíž pouze orientační. V této části je proto jen stručně nastíněno, jaká zvířata se mohou stát předmětem obchodu, k čemu jsou využívána a odkud kam směřují. Konkrétní příklady jsou voleny především podle dostupných statistik k obchodu s nimi a pro poskytnutí obecné představy o tom, jaké může mít nelegální obchod s ohroženými druhy zvířat podoby.

3. 1. 1 Obchod s živými jedinci

Živá zvířata jsou obvykle prodávána pro účely zájmového chovu. Často jde o papoušky a další atraktivní druhy ptáků nebo nejrůznější zvířata určená pro chov v teráriích, tedy hlavně želvy, ještěry, hady a obojživelníky. Předmětem obchodu se ale stávají také různé druhy brouků, motýlů a dalších bezobratlých. V nejextrémnějších případech pak jde dokonce o opice a velké kočkovité šelmy, které si zákazníci pořizují jako netradiční domácí mazlíčky.[9] Nelegálně obchodovaná živá zvířata nejčastěji pocházejí z Afriky, Jižní a Střední Ameriky nebo jihovýchodní Asie a míří obvykle na trhy do Spojených států, Evropské unie a obecně k movitějším zákazníkům například do Číny a jihovýchodní Asie.[10] [11]

3. 1. 2 Obchod s částmi zvířat a výrobky z nich

Významnou část zboží v rámci nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat tvoří mrtvá těla, jejich části (např. nosorožčí rohy) a výrobky z nich (např. dekorativní předměty ze slonoviny). Často jsou využívány jako součást tzv. tradiční asijské medicíny, jako potraviny nebo dekorace a módní doplňky.

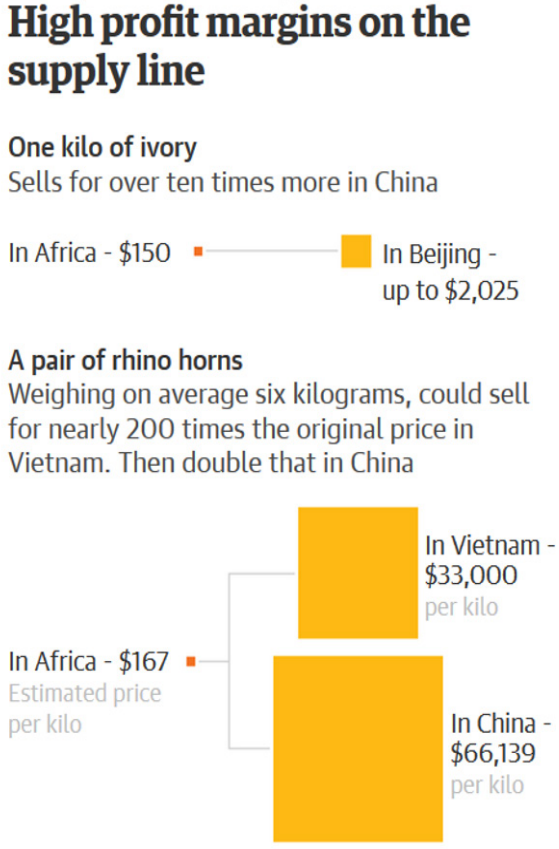

Obr. 1: Porovnání ceny slonoviny a nosorožčích rohů v zemích původu a v cílových zemích[48]

Do této kategorie tedy spadají i mediálně asi nejviditelnější příklady, jako jsou afričtí sloni a nosorožci nebo asijští tygři. Podle odhadů jsou ročně v Africe kvůli cenné dekorativní slonovině nelegálně zabity desetitisíce slonů a jejich populace oproti stavu na počátku minulého století výrazně klesla na zhruba půl milionu jedinců.[12] [13] Ještě horší čísla vykazují populace nosorožců, kteří jsou loveni pro své rohy využívané v tzv. tradiční asijské medicíně. V Africe i v Asii žilo těchto nosorožců podle údajů z roku 2016 méně než 28 000.[14]

Pro účely tradiční medicíny nebo jako vyhledávaná luxusní pochoutka jsou loveni například i tygři, luskouni, medvědi nebo různé druhy plazů. Některá zvířata jsou dále využívána k výrobě luxusních produktů a suvenýrů. Vedle některých výše zmíněných lze jmenovat ještě například mořské želvy.[15]

Zeměmi původu lovených zvířat jsou, podobně jako u obchodu s živými jedinci, nejčastěji státy v Africe a jihovýchodní Asii, odtud směřují převážně do států v Asii, jako je Čína nebo Vietnam. To se týká hlavně zboží pro medicínské a gastronomické využití. Slonovina a další luxusní, módní a dekorativní předměty míří částečně také do Evropy nebo USA.[16]

3.2 Struktura obchodu

Pochopení struktury nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat je klíčové pro jeho účinné potírání. Jak je patrné i z přiložených grafik, urazí zboží z místa původu ke konečnému zákazníkovi často velkou vzdálenost a na obchodu se většinou podílí větší množství jednotlivců a skupin v různých částech řetězce (sítě). Zjednodušeně je můžeme rozdělit na lovce, prostředníky a koncové zákazníky. Podle konfigurace řetězce lze také určit, na jakou jeho část je nejefektivnější cílit intervence, tzn. v jaké části je řetězec nejužší (viz Obr. 3).[17]

3. 2. 1 Lovci

Pojmem lovci se v tomto případě rozumí všichni ti, kdo jsou u vstupní části řetězce. Obecně se jedná o jedince, kteří získávají zvířata pro nelegální trh odchovem, lovem či odchytem. Tyto „lovce" lze ještě dělit do mnoha podkategorií podle jejich motivace a míry specializace.[18]

V praxi může jít třeba o místní obyvatele. Ti mohou zvířata lovit jen pro svou potřebu, ale také pro překupníky, a lov pro ně může být hlavním příjmem. Další kategorií jsou specializovaní lovci z organizovaných skupin. Ti mohou dorazit do oblasti jen kvůli lovu,

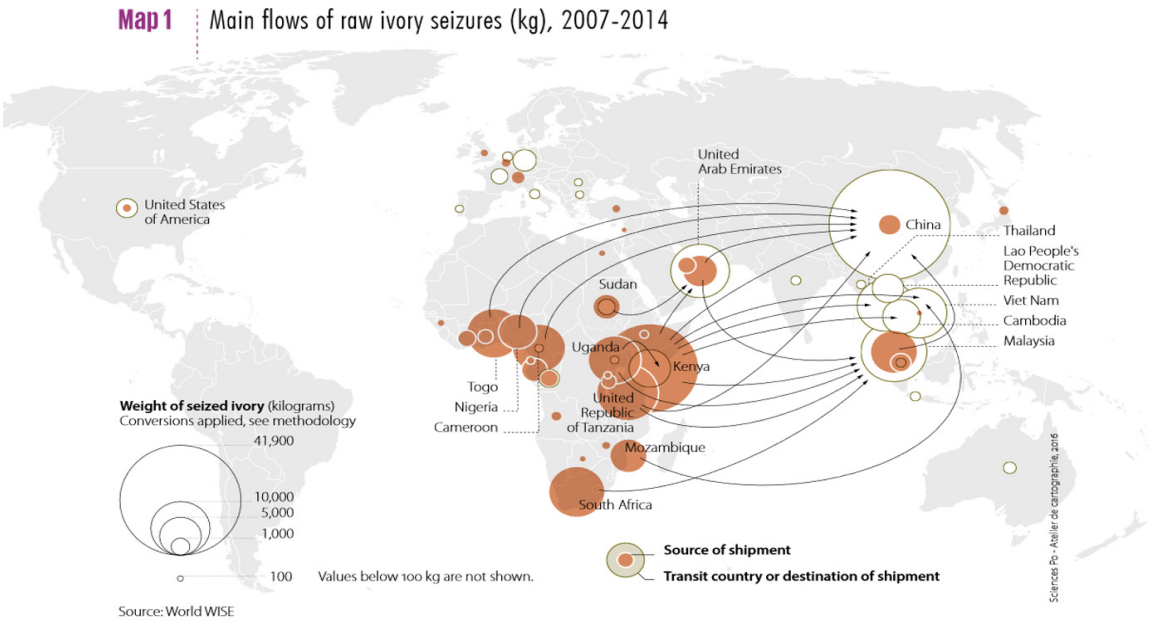

Obr. 2: Hlavní proudy zabavených zásilek surové slonoviny[49]

a tedy za účelem zisku hodnotného zboží. Zvláštní kategorií je trofejní lov.[19]

Zapojení místních komunit do nelegálního obchodu je často způsobeno nedostatkem jiných možností pro zajištění jejich živobytí. Kvůli množství potenciálních pachatelů, často v odlehlých oblastech, je navíc složité jim v nelegální činnosti zabránit. Státy i neziskové organizace proto někdy volí spíše cestu vzdělávání a přímého zapojení obyvatel do ochrany přírody. Myšlenka takových projektů spočívá v tom, že by místní měli ve výsledku ze zachovalé přírody profitovat třeba díky příjmům z udržitelného turismu.[20] Dalším důvodem zapojení domorodců do nelegální činnosti může být vnímání zvířete, například opět slona, jako škůdce, který ničí úrodu. V takovém případě je cílem místní komunity zabránit škodám zabitím zvířete, a jeho případný prodej je vedlejší.[21]

U tématu lovců je ještě důležité zdůraznit, že úmluva CITES upravuje pouze mezinárodní obchod s konkrétními druhy. To znamená, že jejich lov a obchodování uvnitř jednotlivých států úmluva nereguluje, a mohou tak být zcela legální, což může boj proti nelegálnímu obchodu ztěžovat. Například Botswana v květnu 2019 opět povolila trofejní lov slonů. Vláda argumentuje tím, že sloní populace se již zotavila a že příliš velký počet slonů vede k rostoucímu počtu střetů s farmáři.[22]

3. 2. 2 Prostředníci[23]

Skupina prostředníků zahrnuje asi nejširší spektrum profesí v různých fázích obchodu, anglicky se pro ně často souhrnně používá název „middlemen". Spadají sem nákupčí a logistici, kteří nakupují zboží na malých lokálních trzích nebo najímají místní obyvatele na odlov či odchyt zvířat. V kategorii prostředníků mohou figurovat osoby zajišťující další logistiku, tj. přepravu zboží a jeho převoz přes hranice, přičemž část z nich může být do obchodu zapojena i nevědomě (např. řidiči autobusu). Zde už se dostáváme k pašování zboží, které funguje podobně jako u jiných komodit. Do řetězce jsou zapojeni i zpracovatelé, kteří například opracovávají kůže a jiné zvířecí produkty, a také nutně nemusí vědět, že jsou produkty získány nelegálně.

Část nelegálního zboží se podaří takzvaně „vyprat" a vmísit mezi zboží legální, to se týká například živých zvířat určených pro trh s domácími mazlíčky. Jedinci nelegálně odchycení v přírodě jsou prostřednictvím farem specializovaných na chov daných zvířat lidově řečeno „smícháni" s jedinci narozenými v zajetí, a mohou tak získat povolení k legálnímu prodeji.

Do obchodu mohou být zapojeni i zkorumpovaní úředníci a jiní veřejní zaměstnanci, jako jsou hlídači v národních parcích, policisté nebo žalobci a soudci. Ti díky svým pravomocem napomáhají uskutečnění obchodu, případně brání jeho odhalení a potrestání. Korupce je obecně pro řešení problému velkou překážkou.

Mezi prostředníky patří také obchodníci, kteří se zabývají přeprodáváním nebo zboží prodávají přímo konečnému zákazníkovi. V dnešní době se velké procento obchodu odehrává také prostřednictvím inter-

netu a sociálních sítí, což do budoucna nabízí nové možnosti odhalování zločinu, například za využití umělé inteligence.[24]

3. 2. 3 Koneční zákazníci

Celý řetězec může být různě dlouhý. Konečný zákazník může zboží koupit přímo od lovce (např. na lokálním trhu), zvíře nebo jeho část ale může také pocházet z jiného kontinentu. Stejně různorodá je i paleta motivací jednotlivých zákazníků nebo sociální prostředí, ze kterého pocházejí. Obojí je samozřejmě závislé na typu produktu a jeho ceně.

Zákazník také nemusí nutně vědět, že zboží pochází z nelegálního obchodu. Například v Evropě je zakázán pouze obchod se slonovinou získanou po roce 1947, v praxi se ale toto pravidlo těžko kontroluje.[25] Stejně tak nemá chovatel prakticky šanci poznat, že jím zakoupený had se nenarodil na farmě, jak se píše v jeho certifikátu CITES, ale byl nelegálně odchycen.[26] Právě to, že trh uvnitř jednotlivých států nemusí být nijak speciálně kontrolován, boj proti nelegálnímu obchodu komplikuje.

Příklady běžných konfigurací obchodnických sítí v nelegálním obchodu s ohroženými druhy zvířat

Typ sítě	*Ilustrativní struktura: lovci (černá kolečka) - prostředníci (bílá kolečka) - konečí zákazníci (trojúhelníky)*	*Vysvětlení*
a) Získání pro obživu nebo lokální užití		Lov či sběr je prováděn primárně pro spotřebu v rámci domácnosti nebo úzké komunity
b) Od lovce přímo k zákazníkovi		Lovci mají přímý přístup na trh, většinou díky geografické blízkosti
c) Omezená dostupnost	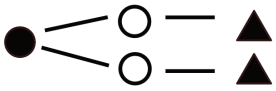	Přístup ke zdroji, tj. k dotčenému druhu zvířete, je omezen jeho geografickým rozšířením, náročností lovu, případně opatřeními, kterými se stát nebo jiná organizace snaží zabránit nelegálnímu lovu
d) Gatekeeper (vrátný)	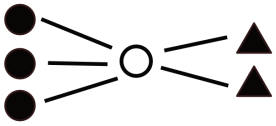	Přístup na trh je omezen malým množstvím prostředníků, například kvůli jejich schopnosti obejít zákonné překážky, přístupu k technologiím nebo monopolizaci trhu
e) Omezení na straně prodeje	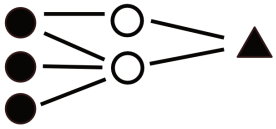	Prodej zboží konečnému zákazníkovi je závislý na omezeném počtu platforem (např. tržiště, webové stránky)
f) Vícečetné překážky v přístupu na trh	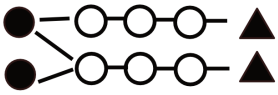	Přístup na trh je komplikován více různými faktory jako velkou geografickou vzdáleností, vysokou mírou vymáhání zákonů a/nebo náročností zpracování produktu
g) Nadbytek obchodních kanálů	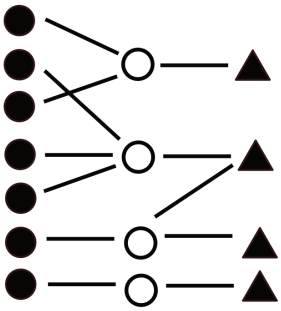	Zapojení do nelegálního obchodu je jednoduché a brání mu jen málo překážek, to může být například kvůli hojnosti a snadné dostupnosti zdroje, tj. dotčeného druhu zvířat, a/nebo kvůli nízké míře vymáhání zákonů

Poznámka: Uvedené příklady konfigurací obchodnických sítí mohou ukazovat buď strukturu celých sítí nebo pouze strukturu "stavebních kamenů", které dohromady tvoří komplexnější, složené sítě

Obr. 3: Možné konfigurace obchodnických sítí[50]

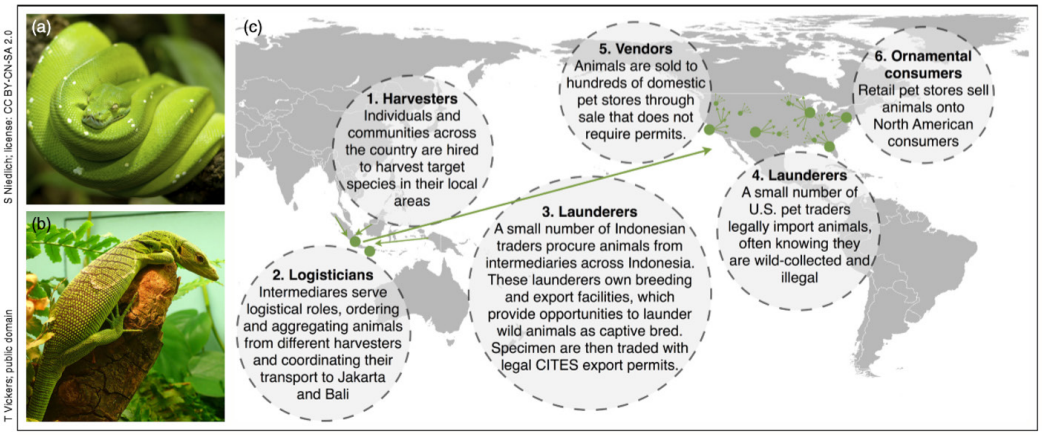

Figure 4. *Overview of the illegal trade of wild, protected, Indonesian reptiles for the North American exotic pet market. (a) Green tree python* (Morelia viridis)*, a CITES Appendix II species, and one of the most common python species in international trade, the conservation impacts of which remain unknown. (b) Emerald tree monitor* (Varanus prasinus)*, a species traded as a pet and restricted to New Guinea and adjacent islands. (c) Overview of the illegal trade network and key actor roles (C Shepherd and S Stoner, pers comms; Natusch and Lyons 2012).*

Obr. 4: Konkrétní příklad obchodnické sítě - indonéští plazi určení pro severoamerický trh s terarijními zvířaty[51]

3.3 Dopady na životní prostředí

Negativní dopad nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat na životní prostředí byl částečně popsán již v předchozích odstavcích. Ačkoliv je složité určit podíl dopadů nelegálního obchodu na poškozování ekosystémů, můžeme alespoň jmenovat základní způsoby, jakými k němu dochází.

Logicky jde zaprvé o zmenšování divoce žijících populací u druhů, které jsou cíleně loveny jako předmět obchodu. V některých případech je takto celý druh přiveden na lokální nebo i globální úrovni až na pokraj vyhynutí, jako se tomu stalo například u nosorožců. Lov ceněných druhů ale ohrožuje i zvířata, která nejsou primárním cílem lovců. K tomu dochází především u neselektivních způsobů lovu, tedy při využití nejrůznějších sítí a pastí nebo i jedů, kdy má lovec jen omezené možnosti ovlivnit, jaké zvíře uloví. Někdy ale lovci přistupují k zabíjení jiných druhů i cíleně, jako v případě rychle mizejících afrických supů. Lovci kvůli nim záměrně tráví mršiny ulovených slonů a nosorožců, aby supi svým kroužením neprozradili jejich polohu. Vymizení populace jednoho druhu přitom může kaskádově ovlivnit celý ekosystém.

Mezi důsledky nelegálního obchodu patří také šíření nepůvodních invazivních druhů. Jedním z nich je i v českém prostředí známá želva nádherná původem ze Severní Ameriky. Tyto želvy jsou velmi žravé, a jedinci vypuštění chovateli do místních řek a rybníků tak ohrožují původní obojživelníky, některé ryby a další organismy žijící ve vodě nebo v její blízkosti.[27] V neposlední řadě pak nekontrolovaný nelegální obchod s ohroženými zvířaty může vést k rozšiřování chorob, které mohou ohrozit biodiverzitu, zemědělskou produkci i lidské zdraví.

4 ŘEŠENÍ NA MEZINÁRODNÍM POLI[28]

Jedním z prvních a zároveň nejdůležitějších kroků v mezinárodní spolupráci bylo přijetí úmluvy CITES, řešením problému se ale aktivně zabývají také orgány OSN a mnoho dalších organizací.

4.1 CITES a další mezinárodní struktury

Diskuse o zformování CITES začaly v 60. letech minulého století na půdě IUCN, k podpisu této úmluvy zástupci prvních 80 států došlo v roce 1973 a v platnost vstoupila o dva roky později. Dodnes se k úmluvě připojilo 183 států, které jsou povinny ji dodržovat. K tomu musí jednotlivé státy zavést do svých právních řádů odpovídající legislativní opatření.[29]

CITES má své demokratické orgány a jejich prostřednictvím sestavuje seznam, v němž jsou druhy živočichů rozděleny do 3 příloh dle stupně ohrožení

a míry regulace obchodu. Pro legální mezinárodní obchod s druhy zařazenými do jedné z příloh CITES je nutné získat certifikát, který vydávají tímto pověřené orgány jednotlivých států. Při vydávání povolení daný orgán například prověřuje, zda bylo zvíře získáno legálně nebo zda export neohrozí přežití druhu. Podobná pravidla musí státy, jež se k CITES připojily, uplatňovat i u zvířat obchodovaných se zeměmi, které nejsou stranou úmluvy.[30]

Přílohy CITES

Příloha I zahrnuje druhy ohrožené vyhynutím, obchod s nimi je velmi striktně omezen – prakticky je možný jen pro nekomerční využití, například pro vědecké účely.

V příloze II jsou zařazeny druhy, které nemusí být ohroženy vyhynutím, ale jejichž obchodování je třeba regulovat, aby jejich přežití nebylo ohroženo.

Příloha III potom obsahuje druhy ohrožené třeba jen na území jednoho státu, který ale požádal CITES o pomoc s jejich ochranou.[52][53]

Orgány CITES monitorují dodržování pravidel, ačkoliv nemají pravomoci je přímo vymáhat. Když zjistí, že dochází k porušování úmluvy ze strany konkrétního státu, mohou ostatním zemím doporučit, aby s ním přerušily obchod, dokud se situace nevyřeší.[31] Nejdůležitější rozhodnutí schvaluje nejvyšší orgán CITES, tzv. Konference smluvních stran, která se schází jednou za 2 až 3 roky.[32] Právě Konference smluvních stran tak může rozhodovat třeba o zařazení druhů do přílohy I, nebo II a o exportních kvótách, což jsou často sporná témata.

Dobrým příkladem síly takovýchto rozhodnutí je zařazení slona afrického do přílohy I v roce 1989, čímž byl prakticky zakázán mezinárodní obchod se slonovinou. Později byly ale částečně zotavené populace slonů žijící na území Botswany, Namibie, Zimbabwe a později Jižní Afriky přesunuty do přílohy II, a tím byl legální obchod se slonovinou v omezené míře opět umožněn.[33] Na posledním zasedání Konference smluvních stran v srpnu 2019 byl projednáván požadavek Zimbabwe, Botswany a Namibie na jednorázový prodej části státem držených zásob slonoviny, návrh byl však zamítnut. Názory na legalizaci udržitelného obchodu se slonovinou se liší, podle zastánců může například pomoci financovat ochranu slonů, odpůrci argumentují tím, že by vedl jen ke zvyšování poptávky a znesnadnil by potírání ilegálního obchodu.[34] [35] Podobné dilema je pak možné vztáhnout i na obchod s jinými druhy zvířat.

Kromě CITES se řešením nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat, třeba jen okrajově, zabývá mnoho dalších smluv, žádná z nich ale není tak klíčová a není možné zde všechny zmiňovat. Existuje také řada organizací, které se touto agendou zabývají. Některé spadají pod OSN, jako Rozvojový program OSN (UNDP), Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) nebo přímo Program OSN pro životní prostředí (UNEP), jehož je UNEA rozhodovacím orgánem. Významně se angažují i organizace mimo struktury OSN, například již zmiňovaný Mezinárodní svaz ochrany přírody (IUCN), organizace TRAFFIC, Světový fond na ochranu přírody (WWF) nebo policejní organizace INTERPOL a velké množství lokálních iniciativ.[36]

4.2 Rezoluce OSN

Problému nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat se OSN věnovala již v minulosti, větší spád ale dostala diskuze zejména po roce 2001, kdy se agendou často zabývala Hospodářská a sociální rada, jeden z hlavních orgánů OSN, a později i jiné orgány.[37] Vzniklo tak mnoho rezolucí, které byly většinou zaměřeny šířeji, a zahrnovaly i nelegální obchod s rostlinami nebo jiné zločiny spojené s divokou přírodou.

Environmentální shromáždění OSN (UNEA) se daným tématem zabývalo hned na svém prvním zasedání roku 2014 a schválilo *Rezoluci 1/3* o nelegálním obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami. V rezoluci UNEA mimo jiné uznává negativní roli nelegálního obchodu v ničení ekosystémů a vyzdvihuje CITES jako hlavní nástroj v zajištění udržitelnosti obchodu s ohroženými druhy. Dále nabádá ke spolupráci mezi státy i relevantními agenturami a dalšími aktéry, vyzývá členské státy k podpoře programů zaměřených na boj proti nelegálnímu obchodu s divokou faunou a flórou nebo k podpoře rozvoje alternativních a udržitelných způsobů obživy a živobytí dotčených komunit. Státy by se také měly podle rezoluce zaměřit na zvyšování povědomí veřejnosti o dopadech obchodu na životní prostředí a na posilování právních rámců a kapacit pro jejich vymáhání. V neposlední řadě státy UNEA doporučují zařadit téma nelegálního obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami na program 69. zasedání Valného shromáždění OSN (UNGA) a žádají výkonného ředitele UNEP, aby do příštího zasedání UNEA poskytl analýzu dopadů nelegálního obchodu

na životní prostředí.[38]

UNGA se tématem skutečně zabývalo a jeho *rezoluce 69/314* byla mnohými přijata jako silný a důležitý závazek k řešení problému.[39] [40] Samotná rezoluce se nese v podobném duchu jako rezoluce UNEA 1/3, důraz klade hlavně na vymáhání práva a vyzývá státy, aby nelegální obchodování s ohroženými druhy stanovily ve svých právních systémech za vážný zločin.[41]

Na druhém zasedání UNEA byla k dispozici analýza environmentálních dopadů nelegálního obchodu s divokou faunou a flórou z dílny UNEP. Analýza poukázala na širokou škálu přímých i nepřímých důsledků nelegálního obchodu. Jako hlavní problémy v jeho potírání uváděla nedostatečnou implementaci a vymáhání zákonů, nedostatečné financování programů, slabou mezinárodní koordinaci a přetrvávající mezery v chápání celého problému. Analýza také poskytovala doporučení dalších kroků pro řešení situace, z nichž ne všechny UNEA vyslyšelo. *Rezoluce 2/14* tak víceméně pokračovala v již nastoupené cestě a, snad jen kromě apelu na zavádění opatření proti korupci a praní špinavých peněz, nebyla tedy nijak přelomová.[42] [43]

V roce 2017 se problematikou opět zabývalo UNGA. *Rezoluce 71/326* nese podobné myšlenky jako předchozí zmíněné dokumenty, výrazněji se ale zaměřuje na problém korupce a „míchání" legálního a nelegálního zboží. Proto apeluje na státy, aby zcela uzavřely trh se slonovinou na svém vlastním území.[44]

Jak je patrné z předchozích odstavců, boj proti nelegálnímu obchodu s ohroženými druhy zvířat nemá jednoduché řešení a v naplňování přijatých závazků mají státy značné mezery. Pro zlepšení situace se proto nabízí znovu zvážit a případně v rezoluci následovat doporučení obsažená v analýze UNEP[45], více podpořit mezinárodní spolupráci a pomoc při implementaci přijatých opatření nebo se zaměřit na výše zmiňované problematické oblasti, jako je neregulovaný trh uvnitř jednotlivých států a lov ohrožených živočichů. Nové možnosti v boji proti nelegálnímu obchodu nabízejí také internet a moderní technologie, jako např. umělá inteligence.[46]

5 SHRNUTÍ

Nelegální obchod s ohroženými druhy zvířat přispívá ke snižování druhové rozmanitosti a má i mnohé další negativní efekty. Diskuze o problému se často omezuje jen na mediálně známé ikonické druhy, obchodem jich však je ohroženo mnohem více. Zločinné obchodní sítě mají složitou strukturu, kterou je třeba při hledání efektivních opatření zohlednit. Předním nástrojem pro zajištění udržitelnosti mezinárodního obchodu s ohroženými druhy je CITES, nezastupitelná je ale i role OSN a dalších organizací. I UNEA by se proto mělo pokusit k řešení nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat více přispět.

6 OTÁZKY PRO JEDNÁNÍ

1. Připojil se váš stát k úmluvě CITES?
2. Je váš stát spíše zemí původu, tranzitní zemí, nebo cílovou zemí pro nelegální obchod s ohroženými druhy zvířat?
3. Které země mají podobnou pozici v řetězci, jakým způsobem byste s takovými zeměmi mohli spolupracovat na potlačení nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat?
4. Na jakou část struktury obchodu by se měla především zaměřit opatření v rezoluci UNEA?
5. Chrání váš stát ohrožené druhy i jiným způsobem? Reguluje jejich lov a domácí prodej? Existují nějaké příklady pozitivní praxe vašeho státu, které byste chtěli sdílet s ostatními?
6. Jakým způsobem se mají zpřísňovat podmínky pro legální obchod s ohroženými druhy zvířat? Měly by k němu státy přistoupit i u trhu probíhajícího pouze na jejich území?

7 DOPORUČENÉ A ROZŠIŘUJÍCÍ ZDROJE

Analysis of the environmental impacts of illegal trade in wildlife

Analýza UNEP; obsahuje zajímavé informace a v kapitole *Conclusions and policy implications* (str. 40) návrhy vhodných opatření:
https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/17554

World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species

Zpráva Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC); obsahuje zajímavá data, grafiky a případové studie k různým oblastem nelegálního obchodu s ohroženými druhy (např. slonovina, luskouni...):
https://undocs.org/documents/data-and-analysis/wildlife/World_Wildlife_Crime_Report_2016_final.pdf

Tools and terms for understanding illegal wildlife trade

Článek z časopisu *Frontiers in Ecology and the Environment*; věnuje se především struktuře obchodu, na konci jsou uvedeny zajímavé případové studie:
https://www.researchgate.net/publication/308487277_Tools_and_terms_for_understanding_illegal_wildlife_trade

Zmiňované rezoluce UNEA a UNGA

Vhodná inspirace pro jednání, uvedeny chronologicky:

UNEA 1/3
http://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/17285/K1402364.pdf?sequence=3 & isAllowed=y

UNGA 69/314
https://undocs.org/A/RES/69/314

UNEA 2/14
https://undocs.org/UNEP/EA.2/Res.14

UNGA 71/326
https://undocs.org/A/RES/71/326

Webová stránka CITES

Přehledné a stručné informace k úmluvě a k souvisejícím tématům, v záložce *Documents* > *Trade Suspensions* lze například najít seznam států porušujících zakotvená pravidla:
https://cites.org

Video: Big Game, Big Money: Inside the illegal wildlife trade

Zajímavá reportáž Financial Times; ukazuje případy ze zemí původu i cílových zemí nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat:
https://youtu.be/lzYrtRkGcuo

Video: Shocking Undercover Scenes: Illegal Animal Trade - Indian Ocean With Simon Reeve - BBC

Krátká část z dokumentu BBC; cestovatel navštěvuje pouliční trh se zvířaty v indonéské Jakartě:
https://youtu.be/BodUHLH_UcY

Video: Mammoth Hunters Probe Permafrost For ‚Ethical Ivory'

Krátká reportáž Rádia Svobodná Evropa (Rádia Svoboda); ukazuje pozadí zajímavého fenoménu, kdy je slonovina nahrazována nalezenými mamutími kly, a nastiňuje otázku, zda je toto jedno z možných řešení:
https://www.rferl.org/a/russia-siberia-yakutia-mammoth-ivory/29703761.html

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1 IUCN 2019. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2019-1 [online]. 21. 3. 2019 [4. 7. 2019]. Dostupné z: http://www.iucnredlist.org

2 United Nations Environment Programme. Analysis of the environmental impacts of illegal trade in wildlife. [online]. 14. 3. 2017 [4. 7. 2019]. Dostupné z: https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/17554

3 HAKEN, Jeremy. Transnational Crime In The Developing World. [online]. Global Financial Integrity - A Program of the Center for International Policy, 2011 [4. 7. 2019]. Dostupné z: https://www.gfintegrity.org/wp-content/uploads/2014/05/gfi_transnational_crime_high-res.pdf

4 UNODC. World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species [online]. 2016 [cit. 2019-07-06]. ISBN 978-92-1-148288-1. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/wildlife/World_Wildlife_Crime_Report_2016_final.pdf

5 United Nations Environment Programme. Analysis of the environmental impacts of illegal trade in wildlife. [online]. 14. 3. 2017 [4. 7. 2019]. Dostupné z: https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/17554

6 United Nations Environment Programme. Analysis of the environmental impacts of illegal trade in wildlife. [online]. 14. 3. 2017 [4. 7. 2019]. Dostupné z: https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/17554

7 PHELPS, Jacob, WEBB, Edward L. a BIGGS, Duan, 2016. Tools and terms for understanding illegal wildlife trade. Frontiers in Ecology and the Environment. [online]. The Ecological Society of America, vol. 14, iss. 9, s. 479-489 [cit. 5. 7. 2019]. ISSN 1540-9309. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308487277_Tools_and_terms_for_understanding_illegal_wildlife_trade

8 The CITES species. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora [online]. [cit. 5. 7. 2019]. Dostupné z: https://cites.org/eng/disc/species.php

9 United Nations Environment Programme. Analysis of the environmental impacts of illegal trade in wildlife. [online]. 14. 3. 2017 [5. 7. 2019]. Dostupné z: https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/17554

10 United Nations Environment Programme. Analysis of the environmental impacts of illegal trade in wildlife. [online]. 14. 3. 2017 [5. 7. 2019]. Dostupné z: https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/17554

11 BALE, Rachel. Young Collectors, Traders Help Fuel a Boom in Ultra-Exotic Pets. In: National Geographic [online]. 7. 9. 2017 [cit. 2019-7-5]. Dostupné z: https://news.nationalgeographic.com/2017/09/wildlife-watch-exotic-pets-popular-china/

12 UNODC. World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species [online]. 2016 [cit. 2019-07-06]. ISBN 978-92-1-148288-1. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/wildlife/World_Wildlife_Crime_Report_2016_final.pdf

13 World Elephant Day: Should we be worried about the number of elephants?. In: BBC [online]. 12. 8. 2018 [cit. 2019-7-6]. Dostupné z: https://www.bbc.co.uk/newsround/45032922

14 UNODC. World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species [online]. 2016 [cit. 2019-07-06]. ISBN 978-92-1-148288-1. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/wildlife/World_Wildlife_Crime_Report_2016_final.pdf

15 UNODC. World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species [online]. 2016 [cit. 2019-07-06]. ISBN 978-92-1-148288-1. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/wildlife/World_Wildlife_Crime_Report_2016_final.pdf

16 UNODC. World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species [online]. 2016 [cit. 2019-07-06]. ISBN 978-92-1-148288-1. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/wildlife/World_Wildlife_Crime_Report_2016_final.pdf

17 PHELPS, Jacob, WEBB, Edward L. a BIGGS, Duan, 2016. Tools and terms for understanding illegal wildlife trade. Frontiers in Ecology and the Environment. [online]. The Ecological Society of America, vol. 14, iss. 9, s. 479-489 [cit. 5. 7. 2019]. ISSN 1540-9309. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308487277_Tools_and_terms_for_understanding_illegal_wildlife_trade

18 PHELPS, Jacob, WEBB, Edward L. a BIGGS, Duan, 2016. Tools and terms for understanding illegal wildlife trade. Frontiers in Ecology and the Environment. [online]. The Ecological Society of America, vol. 14, iss. 9, s. 479-489 [cit. 5. 7. 2019]. ISSN 1540-9309. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308487277_Tools_and_terms_for_understanding_illegal_wildlife_trade

19 PHELPS, Jacob, WEBB, Edward L. a BIGGS, Duan, 2016. Tools and terms for understanding illegal wildlife trade. Frontiers in Ecology and the Environment. [online]. The Ecological Society of America, vol. 14, iss. 9, s. 479-489 [cit. 5. 7. 2019]. ISSN 1540-9309. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308487277_Tools_and_terms_for_understanding_illegal_wildlife_trade

20 United Nations Environment Programme. Analysis of the environmental impacts of illegal trade in wildlife. [online]. 14. 3. 2017 [4. 7. 2019]. Dostupné z: https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/17554

21 COCKS, Tim. Fight elephants with peppers, U.N. tells farmers. Reuters [online]. 19. 7. 2010 [cit. 2019-09-14]. Dostupné z: https://www.reuters.com/article/us-wildlife-conflict/fight-elephants-with-peppers-u-n-tells-farmers-idUSTRE66I3EB20100719

22 BALE, Rachael. Botswana lifts ban on elephant hunting. National Geographic [online]. 22. 5. 2019 [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://www.nationalgeographic.com/animals/2019/05/botswana-lifts-ban-on-elephant-hunting/

23 PHELPS, Jacob, WEBB, Edward L. a BIGGS, Duan, 2016. Tools and terms for understanding illegal wildlife trade. Frontiers in Ecology and the Environment. [online]. The Ecological Society of America, vol. 14, iss. 9, s. 479-489 [cit. 5. 7. 2019]. ISSN 1540-9309. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308487277_Tools_and_terms_for_understanding_illegal_wildlife_trade

24 DI MININ, Enrico, Christoph FINK, Tuomo HIIPPALA a Henrikki TENKANEN. A framework for investigating illegal wildlife trade on social media with machine learning. Conservation Biology [online]. 2018, 33(1), 210-213 [cit. 2019-07-16]. DOI: 10.1111/cobi.13104. ISSN 0888-8892. Dostupné z: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/cobi.13104

25 BROLÍK, Tomáš. Zabíjení podporuje i slonovina prodávaná v EU. Respekt [online]. 12. 7. 2018 [cit. 2019-07-06]. Dostupné z: https://www.respekt.cz/denni-menu/zabijeni-podporuje-i-slonovina-prodavana-v-eu

26 PHELPS, Jacob, WEBB, Edward L. a BIGGS, Duan, 2016. Tools and terms for understanding illegal wildlife trade. Frontiers in Ecology and the Environment. [online]. The Ecological Society of America, vol. 14, iss. 9, s. 479-489 [cit. 5. 7. 2019]. ISSN 1540-9309. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308487277_Tools_and_terms_for_understanding_illegal_wildlife_trade

27 ŠVEC, Pavel. Vysoké pokuty za mývaly, nutrie nebo americké raky. Invazní druhy dokáží pustošit českou přírodu. ČT24 [online]. 11. 3. 2018 [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2400154-vyssi-pokuty-za-my-

valy-nutrie-nebo-americke-raky-invazni-druhy-dokazi-pustosit-ceskou

28 United Nations Environment Programme. Analysis of the environmental impacts of illegal trade in wildlife. [online]. 14. 3. 2017 [10. 9. 2019]. Dostupné z: https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/17554

29 What is CITES?. CITES [online]. [cit. 2019-07-13]. Dostupné z: https://cites.org/eng/disc/what.php

30 How CITES works. CITES [online]. [cit. 2019-07-13]. Dostupné z: https://cites.org/eng/disc/how.php

31 Countries currently subject to a recommendation to suspend trade. CITES [online]. [cit. 2019-07-14]. Dostupné z: https://cites.org/eng/resources/ref/suspend.php

32 Conference of the Parties. CITES [online]. [cit. 2019-07-14]. Dostupné z: https://cites.org/eng/disc/cop.php

33 Status of elephant populations, levels of illegal killing and the trade in ivory: A report to the CITES Standing Committee [online]. [cit. 2019-07-14]. Dostupné z: https://cites.org/sites/default/files/eng/com/sc/70/E-SC70-49-01-A1.pdf

34 MARON, Dina Fine. Elephant ivory trade talks heat up in Geneva. National Geographic [online]. 23. 8. 2019 [cit. 2019-09-16]. Dostupné z: https://www.nationalgeographic.com/animals/2019/08/elephant-ivory-trade-at-cites/

35 DRURY, Rebecca. A beginner's guide to ivory trade. Fauna & Flora International [online]. 19. 7. 2017 [cit. 2019-07-14]. Dostupné z: https://www.fauna-flora.org/news/a-guide-to-ivory-trade#isitillegal

36 United Nations Environment Programme. Strengthening legal frameworks for licit and illicit trade in wildlife and forest products: Lessons from the natural resource management, trade regulation and criminal justice sectors [online]. 2018 [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://www.unenvironment.org/resources/publication/strengthening-legal-frameworks-licit-and-illicit-trade-wildlife-and-forest

37 UNODC. World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species [online]. 2016 [cit. 2019-07-06]. ISBN 978-92-1-148288-1. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/wildlife/World_Wildlife_Crime_Report_2016_final.pdf

38 United Nations Environment Assembly resolution 1/3, Illegal trade in wildlife, 27. 6. 2014 [cit. 2019-07-19]. Dostupné z: http://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/17285/K1402364.pdf?sequence=3 & isAllowed=y

39 UN adopts resolution on tackling wildlife trafficking. TRAFFIC [online]. 30. 7. 2015 [cit. 2019-07-14]. Dostupné z: https://www.traffic.org/news/un-adopts-resolution-on-tackling-wildlife-trafficking/

40 The UN General Assembly Adopts Historic Resolution On Wildlife Crime. African Elephant Fund [online]. [cit. 2019-07-14]. Dostupné z: http://www.africanelephantfund.org/page/i/the-un-general-assembly-adopts-historic-resolution--on-wildlife-crime

41 General Assembly resolution 69/314, Tackling illicit trafficking in wildlife, A/RES/69/314, 30. 7. 2015 [cit. 2019-07-19]. Dostupné z: https://undocs.org/A/RES/69/314

42 United Nations Environment Programme. Analysis of the environmental impacts of illegal trade in wildlife. [online]. 14. 3. 2017 [4. 7. 2019]. Dostupné z: https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/17554

43 United Nations Environment Assembly resolution 2/14, Illegal trade in wildlife and wildlife products, UNEP/EA.2/Res.14, 27. 5. 2016 [cit. 2019-07-19]. Dostupné z: https://undocs.org/UNEP/EA.2/Res.14

44 General Assembly resolution 71/326, Tackling illicit trafficking in wildlife, A/RES/71/326, 11. 9. 2017 [cit. 2019-07-

19]. Dostupné z: https://undocs.org/A/RES/71/326

45 United Nations Environment Programme. Analysis of the environmental impacts of illegal trade in wildlife. [online]. 14. 3. 2017 [4. 7. 2019]. Dostupné z: https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/17554

46 DI MININ, Enrico, Christoph FINK, Tuomo HIIPPALA a Henrikki TENKANEN. A framework for investigating illegal wildlife trade on social media with machine learning. Conservation Biology [online]. 2018, 33(1), 210-213 [cit. 2019-09-04]. DOI: 10.1111/cobi.13104. ISSN 0888-8892. Dostupné z: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/cobi.13104

47 About. IUCN [online]. [cit. 2019-03-9]. Dostupné z: https://www.iucn.org/about

48 DAVIES, Nick a Oliver HOLMES. Animal trafficking: the $23bn criminal industry policed by a toothless regulator. The Guardian [online]. 26. 6. 2016 [cit. 2019-07-19]. Dostupné z: https://www.theguardian.com/environment/2016/sep/26/animal-trafficking-cites-criminal-industry-policed-toothless-regulator

49 UNODC. World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species [online]. 2016 [cit. 2019-07-06]. ISBN 978-92-1-148288-1. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/wildlife/World_Wildlife_Crime_Report_2016_final.pdf

50 PHELPS, Jacob, WEBB, Edward L. a BIGGS, Duan, 2016. Tools and terms for understanding illegal wildlife trade. Frontiers in Ecology and the Environment. [online]. The Ecological Society of America, vol. 14, iss. 9, s. 479-489 [cit. 5. 7. 2019]. ISSN 1540-9309. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308487277_Tools_and_terms_for_understanding_illegal_wildlife_trade

51 PHELPS, Jacob, WEBB, Edward L. a BIGGS, Duan, 2016. Tools and terms for understanding illegal wildlife trade. Frontiers in Ecology and the Environment. [online]. The Ecological Society of America, vol. 14, iss. 9, s. 479-489 [cit. 5. 7. 2019]. ISSN 1540-9309. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308487277_Tools_and_terms_for_understanding_illegal_wildlife_trade

52 How CITES works. CITES [online]. [cit. 2019-07-13]. Dostupné z: https://cites.org/eng/disc/how.php

53 BERNARD, Tiphaine. La lutte contre le commerce illégal d'espèces sauvages. Criminologie [online]. 2016, 49(2) [cit. 2019-07-13]. DOI: 10.7202/1038417ar. ISSN 0316-0041. Dostupné z: http://id.erudit.org/iderudit/1038417ar

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání tří klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO a EU.

studentsummit.cz
summit@amo.cz
facebook.com/studentsummit
instagram.com/praguestudentsummit
twitter.com/studentsummit
youtube.com/studentsummit

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu avzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Vojtěch Obuškevič

Autor je spolupracovníkem Asociace pro mezinárodní otázky a členem přípravného týmu Pražského studentského summitu.

POŘADATEL

AMO.CZ

GENERÁLNÍ PARTNER

The Kellner Family Foundation

TOP PARTNEŘI

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

PRAHA PRAGUE PRAGA PRAG

VŠE

Evropská komise
Zastoupení v České republice

METROPOLITNÍ UNIVERZITA PRAHA

US embassy

PARTNEŘI

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

SCIO

Embassy of Canada
Ambassade du Canada

AUTO ZRUCKÝ
DEALER NISSAN

Městská část Praha 6

PRAGUE CONGRESS CENTRE

UNITED NATIONS
Informační centrum OSN v Praze

T · ·

leo express

Microsoft

OSCE

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

RESPEKT

Autor: Vojtěch Obuškevič
Imprimatur: František Novotný, Pavla Hrabcová, Josef Kučera, Eliška Křížová
Jazyková úprava: Klára Kloučková, Tereza Novotná, Václav Malina,
Sazba: Lucie Vodvářková
Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva

Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) pro potřeby XXV. ročníku Pražského studentského summitu.
© AMO 2019

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)
Žitná 27, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 224 813 460, e-mail: summit@amo.cz
IČ : 65 99 95 33

www.amo.cz